

”KANGASKASSISSAS OIS RUNOKIRJOJA”

Roolirunous ja affektiivisuus Samuli Putron lyriikoissa

Eeva Paajoki
Kandidaatintutkielma
Kirjallisuus
Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Eeva Paajoki	
Työn nimi "Kangaskassissas ois runokirjoja" : Roolirunous ja affektiivisuus Samuli Putron lyriikoissa	
Oppiaine Kirjallisuus	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2022	Sivumäärä 25
Tiivistelmä <p>Tässä tutkielmassa käsittelen laulaja ja lauluntekijä Samuli Putron kuutta kappaletta roolirunouden sekä affektiivisuuden näkökulmasta. Tarkastelen sitä, kuinka Putro käyttää roolirunoutta lyriikoissaan sekä miten affektiivisuus ilmenee ja kuinka sitä tuotetaan noissa lyriikoissa. Tutkielmassa käsiteltävät kappaleet ovat "Epätoivon esseet", "Haverisen tyttöjä", "Metrotunneliin", "Kuka ulkoiluttaa koiran", "Lähetäkää kuvia" ja "Raahe".</p> <p>Affektiteorian lisäksi käytän tarkastelun tukena runon puhujan ja tarkemmin ottaen roolirunon käsitettä. Tarkastellessani lyriikoissa ilmenevää roolirunoutta, tuon esiin niitä piirteitä, jotka tekevät teksteistä roolirunoja ja erottavat ne runoudelle ominaisesta rooliutumisesta. Tekstien affektiivisuutta tutkiessani pohdin, miten affektiivisuus ilmenee valitsemissani kappaleissa ja mitkä seikat vaikuttavat tekstien affektiivisuuteen.</p> <p>Valitsemissani kappaleissa on selkeästi nähtävissä sekä roolirunouden tunnusmerkkejä että affektiivisuutta. Kaikki kappaleet ovat monologimuotoista roolirunoutta, joista löytyy useita roolirunouden tunnusmerkkejä. Tunteet ilmenevät kappaleissa epäsuorasti vaikuttaen kuitenkin taustalla. Affektiivisuutta herättääkin ennen kaikkea se, mikä jää sanomatta ja jätetään lukijan tulkittavaksi. Samuli Putron lyriikat ovat esimerkki siitä, kuinka runouden ja ennen kaikkea roolirunouden ominaispiirteitä voi ilmetä myös laululyriikoissa ja kuinka tunteiden ilmaisussa niukat ja vähäeleiset, mutta osuvat, ilmaukset välittävät aitoja affekteja.</p>	
Asiasanat roolirunous, affektiivisuus, affektiteoria, Samuli Putro, laululyriikka, sanoitukset	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEORIATAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	3
2.1	Runon puhuja	3
2.2	Rooliruno.....	4
2.3	Affektiteoria	6
3	SAMULI PUTRON LYRIIKAT	9
3.1	Roolirunous lyriikoissa	9
3.2	Affektiivisuus lyriikoissa	14
4	YHTEENVETO	22
	LÄHTEET	24
	AINEISTO	26

LIITTEET

1 JOHDANTO

Samuli Putro on yksi Suomen menestyneimmistä lauluntekijöistä. Hän tuli alunperin tunnetuksi Zen Café -yhtyeen laulaja-kitaristina sekä lauluntekijänä vuosina 1992-2007. Zen Cafén jäätyä yhä edelleen jatkuvalla keikkatauolle, Putro on keskittynyt soolouraan tuottaen musiikkia itsenäisenä sooloartistina. Hän on julkaissut yhteensä seitsemän sooloalbumia sekä tehnyt musiikkia myös elokuvaan ja tv-sarjoihin. Putron kotisivujen mukaan mies on tunnettu vaatimattomuudestaan sekä halustaan tuottaa tavallista musiikkia tavallisille ihmisille. Tähteyden sijaan Putron tavoitteena on tehdä hyvää ja ajatonta musiikkia, joka elää omaa elämäänsä. ([http://putro.org/samuli-putro-henkilokuva/.](http://putro.org/samuli-putro-henkilokuva/))

Putron kappaleet kertovat arkisesta elämästä usein karulla, mutta koskettavalla, tavalla. Monet teksteistä ovat kuvitteellisten henkilöiden tarinoita, jotka voisivat olla totta. Halusinkin tutkia Putron lyriikoita tarkemmin ja lähestyä niitä juuri tämän todentunnun sekä tunteisiin vetoavuuden kannalta. Siksi valitsin tutkimukseni lähestymistavaksi roolirunouden sekä affektiteorian, joiden avulla pyrin selvittämään, miten Putro käyttää roolirunoutta lyriikoissaan sekä miten affektiivisuus lyriikoissa rakentuu. Tutkimukseni tavoitteena on tarkastella niitä lyriikoita, joissa roolirunous on selvästi havaittavissa ja pyrkiä selvittämään, miten roolirunous niissä ilmenee. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Kuinka Samuli Putro käyttää roolirunoutta lyriikoissaan?
2. Miten affektiivisuus ilmenee ja miten sitä tuotetaan Putron lyriikoissa?

Rajasin tutkimusaineistoni Putron soolotuotantoon valiten sieltä kuusi kappaletta, jotka olisivat keskenään erilaisia, mutta ilmentäisivät niin roolirunoutta kuin affektiivisuutta. Tarkastelemani kappaleet ovat "Epätoivon esseet", "Haverisen tyttöjä", "Metrotunneliin", "Kuka ulkoiluttaa koiran", "Lähetäkää kuvia" ja "Raahe". Kappaleet ovat neljältä eri albumilta, jotka ovat ilmestyneet vuosina 2012, 2014, 2019 ja 2021.

Lindbergin (1995, 13) mukaan "rock-lyriikka" on käsitteenä ongelmallinen, mikäli sillä viitataan yksinomaan laulutekstien *lukemiseen* irrallaan niiden musiikillisesta kontekstista ja etsitään sen sijaan formalistiseen tyyliin tekstinsisäisiä esteettisiä piirteitä. Yksi tunnetuimmista rock-tutkijoista, englantilainen Simon Frith (1988, 17) on todennut, kuinka "Suurin osa rock-levyistä tekee ensivaikutuksensa musiikillisesti, eikä sanallisesti. Sanat, jos niitä ollenkaan huomataan, imetään vasta kun musiikki on jättänyt jälkensä". Lehtimäen ja Lahtisen (2006, 20) mukaan rockia voi kuitenkin tutkia muutoinkin kuin rockin käsittein, esimerkiksi runouden keinoin. Periytyyhän sana "lyriikka" antiikin Kreikasta, jossa runoutta lausuttiin musiikin säestyksellä. Myöhemmin "lyyrinen runous" on vakiintunut tarkoittamaan esimerkiksi rytmiiin ja mittaan sidottua puhuvan minän keskittynyttä itseilmaisua, jota rockissakin esiintyy tyypillisesti yksikön ensimmäisen persoonan muotoon kirjoitetuissa sanoituksissa (Lehtimäki & Lahtinen 2006, 20).

Steinbyn, Välimäen ja Kainulaisen (2018, 25) mukaan populaarimusiikki on lähes aina laulumusiikkia, jonka tekstit ovat yleensä ainutkertaisia, tiettyjä kappaleita varten luotuja sanoituksia. Musiikin genrepiirteitä ovat käsitykset sanan ja sävelen suhteesta, tietynlaiset sanoitukset, aiheet, sanastot sekä kuvastot. Erityisen keskeistä populaarimusiikin merkitysten rakentumisessa on se, miten sanat lauletaan. Erilaiset sovitukset ja eri esittäjät voivat muuttaa laulujen merkitystä suurestikin, vaikka sanat pysyisivät samana. (Steinby, Välimäki & Kainulainen 2018, 25.) Valitsinkin tarkoituksella sellaiset kappaleet, jotka ovat itselleni vieraita, jotta voisin paremmin analysoida tekstien affektiivisuutta antamatta musiikillisten seikkojen vaikuttaa omaan tunnetilaan tai tulkintaan. Kun laulu ei alkanut soida päässäni, oli myös aineiston rajaaminen lyriikka edellä mahdollista. Tutkielmassani en siis huomioi musiikillisia piirteitä, vaan keskityn ainoastaan kappaleiden lyriikoihin.

Samuli Putron lyriikoita on tutkittu aiemmin Leena Niemen vuonna 2010 julkaistussa gradussa "Kaipuun miehet ja naiset: nostalgia, melankolia ja niiden värittämät sukupuolikuvat Samuli Putron rocklyriikassa". Niemi tarkastelee Putron lyriikoita nostalgian ja melankolian käsitteiden kautta sekä sukupuolikuvia niiden valossa. Katsonkin tutkimusaiheeni olevan relevantti, koska Putron lyriikoita ei ole muuten tutkittu ja lähestymistapanikin on erilainen.

2 TEORIATAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa käsittelen tutkielmani kannalta keskeiset käsitteet ja teoriat, joihin nojaudun analyysivaiheessa. Ensin määrittelen lyhyesti runon puhujan, jonka jälkeen siirryn roolirunouden käsitteeseen. Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan affektiteorian käsitettä sekä määrittelen englanninkieliset termit ”feeling”, ”emotion” sekä ”affect”, jotka voidaan kaikki suomentaa tunteeksi.

2.1 Runon puhuja

Lehikoisen (2007, 214) mukaan runous nähdään jonkin inhimillisen tason itseilmaisuna. Runouden tyypillinen lajipiirre on sen puheenomainen luonne, minkä vuoksi puhujan käsite on keskeinen. Runossa esiintyvän puheen ilmenemismuodot voivat erota arkipuheesta. (Helle 2019, 38; Lehikoinen 2007, 214.) Tieteen termipankki (=TT) määrittelee runon puhujan olevan runon ääni sekä sanojen tuottaja, joka on keskeinen osa runon kokonaisuutta. Puhujan maailma ja maailmankatsomus hahmottuvat runon komponenteista. (TT.) Puhuja, joka voi ilmetä runossa minä-muotoisena puhujana tai olla abstraktimpi ”ääni”, on keskeinen sekä tärkeä osa runon kokonaisuutta. Runon puhuja tai ääni on se, jonka kautta runossa sanottu rakentuu ja jota kaikki muut tekstin rakennepiirteet ilmentävät. Aivan kuten jokaisella kertomuksella on kertoja, on jokaisella runolla aina puhuja ja ääni, vaikka lausetasolla ilmaistua minämuotoista puhujaa ei runoista aina löytyisikään. (Helle 2019, 37; Lehikoinen 2007, 215–216; TT)

Runon minä-muotoinen puhe sijaitsee runon ilmentämässä fiktiivisessä todellisuudessa, jota runo samanaikaisesti puheellaan myös tuottaa. Runotekstin fiktiivisen todellisuuden jäsentyminen on merkki siitä, kuinka runoon sisältyy säkeiden kirjaimellisten merkitysten rinnalla myös muita puhetasoja. Runon puhuja on mahdollista hahmottaa havainnoimalla tekstistä kaikkia runon eri merkitystasoja. Runon puhujan

muodostavat siis runon maailmassa läsnä oleva minä-muotoinen puhuja, yksikön ensimmäisessä persoonassa esitetty puhe sekä näiden lisäksi myös tulkinnan taso ja runon teemat. (Lehikoinen 2007, 214–215.)

Puhujasta on runoudentutkimuksessa olemassa useita erilaisia nimityksiä. Tieteen termipankin mukaan ”Mimeettisen minän käsitteellä tarkoitetaan runon kielellisen tason minäpersoonaa, kun taas retorinen minä on runon syvemmän tason puhuja, joka konstruoi runon arvomaailmaa.” Runon minä, lyyrinen minä sekä persoona eivät ole synonyymeja keskenään. Runon puhuja ei ole materiaallinen hahmo, jonka voisi osoittaa runon sanoista tai lauseista, vaan eräänlainen lukijan työhypoteesi. Runon puhuja hahmottuukin lukijan lukuprosessissa. Erityisesti roolirunojen yhteydessä runon puhujaa voi tarkastella erilaisten puhetasojen kautta. (Lehikoinen 2007, 215; TT)

2.2 Rooliruno

Roolirunouden käsite on rantautunut suomalaiseen kirjallisuudentutkimukseen saksalaisen poetiikan käsitteestä ”das Rollengedicht”. Anglosaksisessa tutkimuksessa tavataan harvoin käsitettä ”role poem”. Sen sijaan runoissa, joissa erityisen huomion kohteena ovat puhuja, puhetilanne sekä tietty kokemuksellinen tai tilanteiden kehys, käytetään draamallisen monologin käsitettä sekä amerikkalaisen runoilijan ja kriitikon Ezra Poundin luomaa persoonan käsitettä. (Seutu 2008, 52.) Kansainvälisessä tutkimustraditiossa rooliruno tunnetaan juuri draamallisena monologina, jonka lajitausta on monitahoinen. Draamallinen monologi nähdään yhtenä viktoriaanisen ajan merkittävimpänä poeettisena innovaationa. (Seutu 2009, 30.) Viktoriaanisen ajan lyriikan lisäksi modernin roolirunouden kehityksen on katsottu kytkeytyvän myös psykologisten sekä psykiatristen tieteiden nousuun (Haapala & Seutu 2013, 243).

Tieteen termipankin määritelmän mukaan rooliruno on runo, jonka puhuja tuo ilmi ajatuksiaan ja tunteitaan roolihahmossa ja usein draamallisen monologin muodossa. (TT.) Roolirunon nähdään olevan lähellä draamallista monologia, koska runoilija ottaa historiasta ja myyteistä vastaan hahmoja ja tilannekuvia, joita henkiin herättäessä oma kokemus suhteutuu aiempaan ja tämän myötä yleistyy. (Hökkä 1995, 111.) Roolirunojen puhujia onkin kaikenlaisia. Myyttien ja satuhahmojen tai historiasta vaikutteita saaneiden henkilöiden lisäksi puhujat voivat olla eläimiä, elottomia asioita tai olentoja tai sitten aivan ”tavallisia” puhujia, jotka jakavat lukijan kanssa yhteistä sekä ymmärrettävää todellisuutta. Lajina rooliruno on kantaaottava ja ilmaisee usein yhteiskunnallisesti kriittistä asennetta. Usein ääni annetaan fiktiivisille henkilöille,

joiden kokemukset tai tilanne ilmentävät vähemmistöjen, kuten vanhusten tai sairaiden, todellisuutta. (Seutu 2008, 52, 55.)

Runossa täytyy olla piirteitä, jotka selkeästi erottavat sen runoudelle tavallisestikin luonteenomaisesta rooliutumisesta, jotta runo olisi mielekäs tulkita roolirunoksi. Roolirunolle on tyypillistä runon puhujan yksilöityminen sekä runon puhetilanteen korostuminen. Puhuja tuo ilmi ajatuksiaan, kokemuksiaan sekä tunteitaan, jotka monesti ovat kytköksissä tietyn fiktiivisen tilanteen ajallisaikalliseen, tai muuhun, kehukseen. Rooliruno voi Seudun mukaan myös ilmaista puhujan tiettyyn elämäntilanteeseen kulminoituvaa sisäistä kriisikokemusta. Yksi roolirunon tärkeä lajitunnus on otsikko, koska se antaa vinkkejä, mikä tai millainen runon puhuja on tai millaisesta positioista puhuja itseään ilmaisee. Myös puhujan ilmaisun kielelliset erityispiirteet, jotka tukevat puhujan profiloimista, on yksi keskeinen tekijä, jonka mukaan runo voidaan tulkita roolirunoksi. Myös runossa käytettyjen persoonapronominien valinta voidaan nähdä aina jossain mielessä roolina. Roolirunojen minä profiloituu tietyissä paikoissa liikkuvaksi ja niitä melkein päiväkirjanomaisesti tarkkailevaksi minäksi. Runojen ajallisaikalliset ilmaisut, kuten ”tänään” ja ”täällä”, vahvistavat tulkintaa tietystä roolimivuudesta, kuten myös minän intiimi suhde tiettyyn sinään. (Seutu 2008, 52–53; Seutu 2009, 20–21, 23–24.)

Roolirunon puhujan ajatellaan ilmaisevan luonnettaan sekä persoonaansa tahattomasti. Muiden henkilöiden sanat ja teot nousevat roolirunossa esiin ainoastaan epäsuorasti puhujan diskurssissa. Huomionarvoista on myös se, että roolirunossa puhujan puheen taso on vain yksi runon tasoista: se, johon lukija törmää ensimmäisenä. (Haapala & Seutu 2013, 243.) Seutu kutsuu puhujatasoksi roolirunon selkeästi havaittavissa olevaa tasoa, joka on alisteinen hierarkkisesti ylemmälle tasolle, jota hän nimitää retoriseksi. Roolirunon puhujan aseman voidaan nähdä määrittävän suhteessa retoriseen tasoon, joka on sidoksissa runon tai runoteoksen arvonormistoon sekä kokonaisuuteen ja kokonaisuuden kannalta tärkeisiin päämääriin, jotka toteutuvat runon poeettisten ja kielellisten elementtien yhteistyönä. Retorinen taso vaikuttaa etenkin siihen, millainen mielipide runon puhujasta muodostuu ja se tarvitsee nähdyksi tulemiseen analysoivan ja tulkitsevan vastaanottajan. Roolirunolle ominainen hierarkkinen rakenne tulee lukijan tietoisuuteen tämän huomattaessa, että runon puhujan itsestään tai tilanteestaan ilmaiset asiat tulevat esille jollain tapaa kaksijakoisessa valossa runon tai runoteoksen kokonaisuudessa. (Seutu 2008, 55, Seutu 2009, 41–43.)

Roolirunouden kaksitasoista puhetilannetta voisikin verrata kertomakirjallisuuden kerrontatilanteeseen, jossa teoksen sisäistekijän on mahdollista tuoda lukijan tietoon asioita, jotka eivät ole minäkertojan tavoitteena. Roolirunon päämääränä voi olla

esimerkiksi saada lukija muodostamaan ironinen tai kriittinen suhtautuminen puhujanhenkilön esittämiin arvoihin sekä asioihin. Monesti rooliruno onkin eräänlaista mielteliään ja ratkaisevan käännekohdan runoa. Roolirunouden viitekehyksessä lukijalla on passiivisen yleisön tai mahdollisen runon puhujan puhuttelun kohteena olemissaan sijaan aktiivisen vastaanottajan rooli. Runon lukija sekä kuuntelee roolirunon puhujan monologia että tulkitsee tämän fiktiivistä puhetta. Runossa vaikuttava hierarkkinen rakenne ei jää lukijalta huomaamatta ja lukija tiedostaa, että puhujan monologi on sijoitettu runon etualalle jostain erityisestä syystä. Roolirunon todentunnun efekti perustuu lajille tyypillisen hierarkkisen rakenteen toimintaan, jossa runon lukijalla on oma paikkansa. (Hökkä 1995, 111; Haapala & Seutu 2013, 243; Seutu 2008, 55.)

Yleisin roolirunon muoto on monologinen, jota Seutu kutsuu monologimuotoiseksi roolirunoksi. Se eroaa kertovasta roolirunosta siinä, että monologimuotoisessa roolirunossa ei tarvita tekstin ulkopuolista kertojaa välittämään puhujan ilmaisuja. Kertovassa roolirunossa äänessä ovat niin runon puhuja kuin erillinen kertoja, ja puhujan puheenvuoroon liittyy kertojan puheenvuoroja. Monologimuotoisen roolirunon ja kertovan roolirunon rakenteet poikkeavat toisistaan siten, että kertovassa roolirunossa puhujatason ja retorisen tason välissä vaikuttaa kertojan taso. Kertoja voi olla retorisen tason palveluksessa siten, että kertoja voi sekä saattaa runon puhujan ironiseen valoon että myös kommentoida runon puhujaa. Lyyrinen minä on heterogeeninen käsite, jolla voidaan tarkoittaa runon puhujan lisäksi myös retorista tai kertovaa tasoa. Tämän vuoksi lyyrisen minän käsite ei sovellu roolirunon hierarkkisen rakenteen tutkimukseen tai kuvaukseen. Seutu kutsuukin roolirunon puhujatasolla ilmaisevaa minää puhujaksi käsitteen riittävän yksinkertaisuuden vuoksi. (Seutu 2009, 21, 41–42.) Tässä tutkimuksessa kaikki analysoimani runot ovat monologimuotoisia roolirunoja, jonka vuoksi toimin Seudun tavoin ja kutsun puhujatason minää puhujaksi pitääkseni tutkimukseni käsitteet selkeinä.

2.3 Affektiteoria

Tunteisiin keskittyvä kirjallisuudentutkimus pyrkii selvittämään, miten kaunokirjalliset teokset luovat, esittävät, ilmaisevat sekä aikaansaavat vaihtelevia tunteita. Tunteilla on merkittävä rooli kirjallisuuden kokemisessa sekä vastaanottamisessa. Kirjallisuuden ja tunteiden tutkimuksen kolme keskeisintä käsitettä ovat affekti, emotio ja tunne. Näitä käsitteitä käytetään yleisesti sekä kotimaisessa että kansainvälisessä kirjallisuuden- ja tunteiden tutkimuksessa. Näiden käsitteiden määrittely on vaihtelevaa, koska kunkin käsitteen tarkasta merkityksestä ja sisällöstä ei ole selkeää yksimielisyyttä. Affektia käytetään yleisimmin filosofian, estetiikan, kulttuurintutkimuksen

sekä psykoanalyysin perinteitä hyödyntävässä kirjallisuudentutkimuksessa. Emootiota käytetään tavallisesti psykologiaan sekä kognitiotieteeseen nojaavassa tutkimuksessa. (Helle 2019, 27.)

Suomen kielen sanalla "tunne" on laaja merkitys. Englanninkieliset sanat "feeling", "emotion" sekä "affect" voidaan kaikki kääntää tunteeksi. Feeling eli "fiilis" tai tunne viittaa ruumiissa, iholla tai "luissa ja ytimissä" tuntuviin tuntemuksiin, joille ei välttämättä löydy kielellistä tai sosiaalista ilmaisua, kuten esimerkiksi "perhosia vatsassa" tai "sydän tuntuu raskaalta". Tunne asettuu affektin ja emotion välimaaston sisältäen piirteitä molemmista. Se on osittain tiedostamaton eikä välttämättä tarkkarajainen. (Helle & Hollsten 2016, 12–13; Ngai 2005, 24–27.) Jotkut tutkijoista ymmärtävät tunteilla tarkoitettavan emootioita. Emootiot ovat kokijalleen tietoisia tunteita, joiden syy-seuraus-suhteita voidaan kartoittaa. Emootiot ovat refleктоituja, kognitiivisesti tunnistettavia, kielellisesti nimettyjä sekä kulttuurisesti rakentuneita sekä tunnustettuja tuntemuksia, kuten esimerkiksi pelko, mustasukkaisuus, rakkaus tai kateus. Emootioiden aiheuttaja on osoitettavissa ja koettu emootio on nimettävissä. Emootiot ovat luonteeltaan sosiaalisia ja niistä voi puhua. Ne myös muokkaantuvat vuorovaikutuksessa ja niitä on mahdollista teeskennellä. (Helle & Hollsten 2016, 14–16; Jokinen, Venäläinen & Vähämäki 2015, 18–19; Rinne, Kajander & Haanpää 2020, 8.)

Suomen kielitoimiston sanakirjan mukaan affekti tarkoittaa tunnetilaa sekä voimakasta mielen tai kehon tunnetilaa. Käsitteenä affekti on rinnastettavissa tunteisiin ollen kuitenkin jotain tuntemusta tai emootiota avoimempaa sekä ambivalentimpaa, niihin liittyvää, mutta kuitenkin niihin palautumatonta. Affektissa on kyse ruumiin kyvystä vaikuttaa ja vaikuttua. (Jokinen, Venäläinen & Vähämäki 2015, 18–19.) Affektit ovat tiedostamattomia voimia, jotka eivät ole sisäsyntyisiä henkilökohtaisia tunteita. Affektilla tarkoitetaan jonkun ihmisen tai jonkinlaisen asian vaikutusta toiseen ihmiseen ja siihen sisältyy usein myös kehollinen ulottuvuus. (Helle & Hollsten 2016, 14–16.) Jokisen, Venäläisen ja Vähämäen (2015, 19) mukaan "Affekti on organismiin vaikuttava voimavektori, yhteiskunnallinen suhde ja sidos, ruumiillinen ja intiimi poliittisen sääntelyn väline, ja toisaalta arjen uusintamisen perusta." Tarkasteltaessa tunteita ja affekteja kokemuksen tasolla, on näiden kahden eroa vaikeampaa havaita (Rinne, Kajander & Haanpää 2020, 8).

Vaikka affektin ja emotion käsitteet ovat peräisin osittain erilaisista tieteellisistä traditioista, niitä ei automaattisesti tarvitse pitää keinotekoisesti toisistaan erillisinä. Meidän on mahdollista tulkita meihin vaikuttavia affekteja ja teemmekin niin jatkuvasti. Tässä tulkintaprosessissa affektien on mahdollista muuttua tietoisiksi emootioiksi. Affektien ja emootioiden voidaan nähdä olevan osa samaa kokemuksellista jatkumoa

emootioiden ollessa kulttuurisesti koodattuja arkipäivän tulkintoja affekteista. Sekä affektia että emootiota voi käyttää saadakseen otteen affektiivisuuden moninaisista ilmenemismuodoista. Kaikki tekstien ilmaiset ja aikaansaamat tuntemukset eivät sovi emootion kriteereihin eli tarkkarajaisuuteen, ymmärrettävyyteen ja kulttuuriseen tunnistettavuuteen. Tällöin on otettava mukaan affektin käsite, jonka avulla on mahdollista analysoida monitulkintaisia ja epämääräisiä tuntemuksia. Runoista löytyy myös helposti tunnistettavia tunteita, joiden tarkastelemiseen emootion käsite on luonnollinen valinta. (Helle 2019, 29–30.)

Tutkittaessa runoutta ja tunteita, huomio kiinnitetään erilaisiin keinoihin, joilla yksittäiset teokset puhuvat tunteista, ilmaisevat sekä synnyttävät niitä. Siinä keskitytään sisällön lisäksi myös kirjallisiin keinoihin, jotka ovat osaltaan luomassa teoksen affektiivisuutta. Kaunokirjallisen tekstin on mahdollista antaa aiempaa selkeämpi hahmo jollekin kulttuuriin kuuluvalla affektiiviselle ilmiölle, jota on ollut hankala tunnistaa tai käsitellä. (Helle 2019, 33–34.)

Helteen (2019, 35) mukaan kysymys tunteista sekä affektiivisuudesta liittyy läheisesti kysymykseen runon puhujasta. Affektiivisuus liittyy runon puhujan lisäksi myös runoissa käsiteltäviin aiheisiin eli siihen, mistä runoissa puhutaan. Runokeinot sekä runokielen muotoon liittyvät ominaisuudet (elliptisyys, mitallisuus, toisto, käsitteellisyys, monimerkityksisyys) vaikuttavat lukukokemuksen affektiivisuuteen. Ne voivat vahvistaa runossa sanottua tai olla ristiriidassa runon aiheiden kanssa. Affekteja synnyttävät kirjallisuudessa sisällöllisten seikkojen lisäksi myös voimakkaat tai erikoiset henkilöhahmot sekä kieli taideteoksen materiaalina. (Helle 2019, 38, 208; Helle & Hollsten 2016, 14.)

Lukijan ja kaunokirjallisen teoksen kohtaamisessa voi syntyä affekteja eli tuntemuksia, joita ei aina ole helppo tunnistaa tai nimetä (Helle & Hollsten 2016, 14). Runot käsittelevät ja synnyttävät lukijassa monenlaisia tuntemuksia, jotka voivat olla vaihtuvia ja lyhytikäisiä, jopa häivähdyksenomaisia. Olisi pystyttävä erottamaan toisistaan runoissa käsiteltävät tunteet niistä tuntemuksista, joita runo synnyttää lukijassa. Usein on mahdotonta lyödä lukkoon runon tulkinta tai merkitys. Sama pätee myös moninaisiin affektiivisiin kokemuksiin. (Helle 2019, 206–207.)

3 SAMULI PUTRON LYRIIKAT

Samuli Putron lyriikoita tarkastellessani kohdistan huomioni siihen, millaisia puhujia teksteissä esiintyy. Tuon esiin myös niitä piirteitä, jotka tekevät valitsemistani teksteistä roolirunoja, eli erottavat ne aiemmin mainitusta runoudelle tavallisesti luonteenomaisesta rooliutumisesta. Tutkimukseni myöhemmässä vaiheessa tarkastelen puhujien lisäksi tekstien affektiivisuutta sekä niitä keinoja, joilla Putron tekstit puhuvat tunteista sekä ilmaisevat ja synnyttävät niitä. Tässä tutkimuksessa käytän termiä tunne, kun puhun tunteista niiden arkimerkityksessä ottamatta kantaa siihen, onko kyse enemmän affekteista vai emootioista. Affektiivisuudella viitataan tekstien ja lukemisen tunne- sekä tuntemusulottuvuuteen, vaikuttavuuteen, joka voi liittyä niin affekteihin kuin emootioihin.

3.1 Roolirunous lyriikoissa

Tarkastellessani Putron soolotuotantoa huomasin, että kaikki sellaiset kappaleet, jotka tulkitsin roolirunoiksi, olivat monologimuotoista roolirunoutta. Teksteissä ei siis ollut ulkopuolista kertojaa, vaan tekstien puhuja kertoi joko itsestään tai jostain toisesta. Kaikissa lyriikoissa on nähtävillä, kuinka puhuja tuo ilmi ajatuksiaan, kokemuksiaan tai tunteitaan, jotka ovat kytköksissä tietyn fiktiivisen tilanteen ajallisaikalliseen kehukseen. Myös kaikissa teksteissä, joissa puhuja kertoo itsestään, puhuja on yksilöittävässä. Putron lyriikat ovat esimerkkejä roolirunoista, joissa puhujat jakavat lukijan kanssa Seudun (2008, 52) kuvaamaa yhteistä ja ymmärrettävää todellisuutta. Putron teksteissä tulevat epäsuorasti ilmi kantaaottavuus sekä yhteiskuntakriittinen asenne. Lukijaa ei suoraan kehoteta ajattelemaan tai tekemään jotain, vaan epäkohdat tulevat esiin tekstien aiheissa ja kappaleiden henkilöiden tarinoissa. Ääni on annettu fiktiivisille henkilöille, joiden tarinat voisivat olla totta, mikä tekeekin teksteistä samaistuttavia.

“Lähetäkää kuvia” on vuonna 2021 julkaistulta studioalbumilta *Keskellä kesää*. Tässä kappaleessa puhuja tuo erityisesti ilmi tunteitaan ja ajatuksiaan, kohdistuen ajatuksensa sinälle, joka on lähdössä reissuun Ranskaan joidenkin muiden kanssa.

En pääse ylös sängystä
Peitto painaa tonnin mä
Vajoan ja vajoan
Patjan läpi vajoan
Joka nurkkauksessa on
Likaisia vaatteita
Ei pääni tunnu omalta

En viesteihisi vastannut
Mä yritin ja yritin
Mutta väsyin keskelle
Ensimmäistä lausetta
Mä häpeän mun tilaani
Ja toivon etten pilaisi
Teidän Ranskan reissua
Lähetäkää kuvia

Kappaleen lyriikoissa voidaan nähdä myös puhujan tiettyyn elämäntilanteeseen kuluminoituvaa kriisikokemusta sekä puhujan tunteita, kuten häpeää ja rivien välistä luettavissa olevaa ahdistusta ja masennusta. Kappaleen myöhemmässä vaiheessa olevat säkeet “Kun ajattelen sinua / Niin sisälläni varpunen / Lehahtaa lentoon / Kahviloiden päälle” ilmentää roolirunouden yhtä ominaisuutta: minän intiimiä suhdetta tiettyyn sinään. Kappaleen voidaan ajatella ilmentävän myös vähemmistöjen, tässä tapauksessa sairaiden, todellisuutta.

Minän intiimiä suhdetta tiettyyn sinään on nähtävissä myös kappaleessa “Metrotunneliin”, joka on vuonna 2019 julkaistulta albumilta *Pienet rukoukset*. Tämä teksti ilmentää hyvin sitä, kuinka roolirunossa muiden henkilöiden sanat ja teot ilmenevät ainoastaan epäsuorasti puhujan diskurssissa.

Oisit tullut jostain pikkukylästä
Etkä tuntis vielä kaupunkia
Kangaskassissas ois runokirjoja

Oisit pukeutunut ihan farkkuihin
Oisit tulimyrsky eessä Sokoksen
Villapaitas nousis yli lanteiden

Kun menisimme metrotunneliin

Olis katseessasi huolta
Älä pelkää, vuoden päästä et
Säiky pultsareita
Ois rullaportaissa kuluneita tarroja
Pitäisin sinusta valtavasti

Tässä kuvaillaan jonkun toisen henkilön, joka mitä ilmeisemmin on joko todellinen tai kuviteltu puhujan ihastuksen kohde, tekemisiä: pukeutumista, pultsareiden pelkäämistä, kulkemista rullaportaissa. Tässä toteutuu myös roolirunon yksi elementti, eli puhujan persoonan tuleminen ilmi tahattomasti. Lause, "Älä pelkää", kertoo puhujan suojelunhalusta, halusta kertoa kaiken kyllä järjestyvän. Puhujan romanttinen puoli tulee myös esille ja se, minkälaisista henkilöistä hän pitää.

"Kuka ulkoiluttaa koiran", joka on myös albumilta *Keskellä kesää*, on hyvä esimerkki roolirunosta, jonka otsikosta voi päätellä jotain runon puhujasta. Otsikossa oleva kysymys on sellainen, jonka usein kuulee aikuisen tai sellaisen henkilön suusta, joka kantaa vastuuta - huolehtii, että nelijalkaisen perheenjäsenen tarpeista huolehditaan.

Ajattelen pitkää hiekkarantaa
Mökin ja meren välissä
Sisiliskoja, ne luopuvat hännistään
Lääkärintakki on valkoinen lupaus
Hoidosta, josta voi selvitä hiusten lähdöllä
En aivan ymmärrä

Kuka ulkoiluttaa koiran
Kuka liikkeen avaa
Kuka vanhemmille soittaa
Kuka pojat kuskaa harjoitukseen

Tästäkin tekstistä käy ilmi myös puhujan persoonaan liittyviä asioita sekä puhujan tiettyyn elämäntilanteeseen kuuluvaa kriisikokemusta ja siitä seuraavia tunteita. Kyseessä on mitä ilmeisimmin perheellinen ihminen, joka on lääkärin vastaanotolla ja saanut juuri kuulla sairastavansa syöpää, kuten "hoidosta, josta voi selvitä hiusten lähdöllä" voi päätellä. Lause "En aivan ymmärrä" kertoo puhujan sekavista ja järkytysteistä tuntemuksista. Laulun kertosäe puolestaan kertoo puhujan huolehtivan muista ja siitä, mitä tapahtuu nyt ja miten asiat hoituvat, kun hän on sairas. Kappale ilmentääkin myös sairaiden todellisuutta.

Roolirunojen puhujan minän profiloitumista tietyssä paikassa liikkuvaksi ja niitä päiväkirjanomaisesti tarkkailevaksi minäksi voi havaita kappaleessa "Raahe", joka on myöskin albumilta *Keskellä kesää*. Kappaleessa on yhteensä viisi säkeistöä, jotka

etenevät kronologisesti, kuten päiväkirjamerkinnot, alkaen menneisyydestä ja päättyen nykyhetkeen.

Esittelin turisteille kaupunkimme historiaa
Sukeltajan puku riitti melkein kaikille
Olin museolla hommissa laiskasti ja hurmaavasti
Niin kuin nuoret miehet osaa
Kahvilasta velaksi sai leipiä ja jotain pullaa
Yöllä juostiin sokkeloihin vanhan kaupungin
Juotiin toki viinaa, mutta krapuloita muista en
Viattomuus peitti alleen puiset korttelit
Kaupungissa Raahen nimeltään

Ysäriillä Subutex ja huonontuneet olosuhteet
Tummensivat paletin ja arkirutiinit
Kioskimurto kuukaudessa vähintään
Ja sisään mihin autoon, mihin autoon tahansa
Säättö muuttui vakavaksi, kämpät yhä karummiksi
Nukuin kylmä eteisessä että heräisin
Jos ois sisäänpyrkijöitä
Tiesin, että tarvin ase
Tiesin, että syksy oli kaunis jossakin
Kaupungissa Raahen nimeltään

[--]
Tässä kohtaa pidän tauon, vedän syvään henkeä
Katson pöydän alle, näen Rizzla-paketin
Tiedän, että kuuntelitte, koska ette sano mitään
Kapunkulman ilmastointi lujaa hurisee
Sitä syntyy, sitä kasvaa, sitä kuolee tässä kaupungissa
Uskon, että jokainen saa täyden elämän
Noustessani huomaa, että tuuli yltyy Kirkkokadulla
Kaupungissa Raahen nimeltään

Tässä kappaleessa puhujan kokemukset ilmentävät vähemmistöjen todellisuutta. Puhuja kertoo muun muassa arjestaan päihderiippuvaisena rikollisena ja myöhemmin myös työttömyydestään. Puhujan persoonasta saadaan tahattomasti selville myös muita asioita: hän on Raahessa varttunut ja elämänsä viettänyt mies, joka nuorempaan ajautui hölmöilyihin. Hän kertoo kohtaamistaan vaikeuksista ikään kuin toteavaan sävyyn, elämään kuuluvina asioina. "Uskon, että jokainen saa täyden elämän" antaa minulle vaikutelman puhujasta, joka ei ole katkeroitunut, saati taipunut vastoinkäymisten edessä.

Samankaltaista profiloitumista sekä päiväkirjanomaista tarkkailemista voi havaita kappaleessa "Epätoivon esseet", joka on vuonna 2012 julkaistulta albumilta *Tavalliset hautajaiset*.

Valtakunnan boheemi sai oudon sairaskohtauksen,
kiidätettiin lasarettiin pistettiin se leikaten
Toipuvasta sankarista lehtikuvaa saatu ei

Kieltämättä hiljaista on niin kuin ennen myrskyä
Kolmen naisen seurueesta yksi jättää jälkensä kusemalla
hankeen johon koittaa tehdä sydämen
Epätoivon esseet ovat vivahteessa keltaisen

Kaupunki on hunnutettu sumun alla seisahdun,
keskustassa yhdet valot vilkuttavat itsekseen
Olen täällä missä vietin lapsuuden ja nuoruutta.
Epätoivon esseet ovat rukouksia ja psalmeja

Kaupunki on saattohoitopotilas mä retkahdan,
polvilleni menneeseen ja aika piirtää ympyrän
Olen täällä missä vietin lapsuuden ja nuoruutta.
Epätoivon esseet ovat usein puolivalmiita
Epätoivon esseet ovat kauneudessaan kainoja

Puhujan käyttämä ajallispaikallinen ilmaisu ”täällä” vahvistaa käsitystä tietystä rooliminnuudesta. Tässä tekstissä puhuja ei kerro ensisijaisesti itsestään vaan useammasta muusta henkilöstä, joita kaikkia yhdistää ahdistavalta tai epätoivoiselta vaikuttava elämäntilanne. Puhuja siirtyy kertomaan itsestään vasta kappaleen lopussa.

Kielellisiä erityispiirteitä esiintyy kappaleessa ”Haverisen tyttöjä”, joka on julkaistu vuonna 2014 albumilla *Taitekohdassa*. Kielellisillä erityispiirteillä tarkoitan tässä tekstissä lapsenomaisia sanavalintoja, jotka viittaavat puhujan olevan lapsi, kuten esimerkiksi ”Tepastelen huoneeseeni” sekä viittaus leikkimiseen. Myös tekstissä mainitut esineet sekä asiat, joita puhuja kertoo tekevänsä, vahvistavat käsitystä siitä, että puhuja on lapsi. Tällaisia ovat esimerkiksi värikynälaatikon ottaminen, leikin virittely, minisotilaat sekä palasten leikkaaminen hevosten harjoista.

Tepastelen huoneeseeni
Ja suljen verhot
Otan värikynälaatikon
Se on puusta tehty
Oven läpi kuulen ääniä
Ja kun peili särkyy
Isoäidin posliinit
Ovat rivistössä

Olen Haverisen tyttöjä
Ja virittelen leikkiä
Minisotilaiden marssiaskleet, ja rummun pauke

Hevosien harjoista
Voin palasia leikata
Ja tehdä niistä pedin
Jolla nukkuu yksi varuskunta

Kappaleen otsikko "Haverisen tyttöjä" antaa vinkkejä puhujasta. Puhuja kertoo itse olevansa Haverisen tyttöjä, joka voisi toki muuten viitata aikuiseenkin, elleivät tekstin muut ilmaisut niin selkeästi viittaisi lapseen ja lapsuuteen. Tekstistä käy selkeästi ilmi myös ajallisaikallinen kehys, joka on selkeästi muista teksteistä erilainen, onhan puhuja selkeästi lapsi ja teksti sijoittuu lapsuuteen ja puhujan kotiin.

3.2 Affektiivisuus lyriikoissa

Tutkiessani valitsemieni kappaleiden affektiivisuutta, pyrin kiinnittämään huomiota niihin keinoihin, joilla lyriikoissa puhutaan tunteista, ilmaistaan sekä synnytetään niitä. Havaitsin, että kappaleissa ei juurikaan puhuttu tunteista, vaan tunteet vaikuttivat ikään kuin taustalla. Silloinkin, kun tunteista puhutaan tai niitä ilmaistaan, se tapahtuu melko niukasti ja vähäeleisesti. Siksi affektiivisuutta herättääkin useammin se, mitä ei sanota.

Kappaleessa "Raahe" affektiivisuutta herättää vaikutelma, joka runon puhujasta on muodostunut. Aiemmin jo mainitsin, kuinka puhuja on vastoinkäymisiä kokenut mies, joka ei ole niitä kohdatessaan kuitenkaan luovuttanut. Affektiivisuutta synnyttää puhujan lisäksi myös käsiteltävät aiheet: nuoruuden hölmöilyt, päihderiippuvuus, väkivalta, yksinäisyys, rakkaus, vanhemmuus, lama, irtisanotuksi tuleminen.

Kuudestaista yhdeksättä yhdeksänkytyhdeksän
Tulin uskoon kassatalon parkkipaikalla
Jeesus sanoi: "Olen totuus, olen sana, olen kirkkaus
Ota minut vastaan"
Vapisin ja itkin niin kuin lapsi joka huomaa
Ettei synttäreille tullut ketään paitsi aikuiset
Vieroitukseen seurakuntaan alle loisteputkilamppujen
Opin juomaan teetä pahvimukeista
Kaupungissa Raahe nimeltään

Lause "Vapisin ja itkin niin kuin lapsi joka huomaa ettei synttäreille tullut ketään paitsi aikuiset" on ilmaisultaan voimakkaan affektiivinen. Ensinnäkin "vapisin ja itkin" kertoo voimakkaasta tunnereaktiosta, joka on myös fyysinen. Lapsi, joka huomaa, ettei hänen syntymäpäivilleen tullut muita kuin aikuiset, on todennäköisesti erittäin pettynyt. Hän on kenties ollut yksinäinen ja hyljeksitty jo ennen juhliaan, joten

tuonkaltaisessa tilanteessa purkautuva itku lienee kokonaisvaltaista ja syvätkumpuavaa. Kun tämän kappaleen puhuja kertoo itkeneensä noin voimakkaasti käyttäen vertauskuvana yksinäistä ja pettynyttä lasta, on lukijallakin voimakkaan reaktion mahdollisuus. Kyseinen kohta voi herättää lukijassa monenlaisia tunteita, kuten myötätuntoa, sääliä ja surua, epätoivoakin.

Yllätyin kun rakastuin ja ehkä vielä enemmän
Kun rakkauteni vastaan otettiin
Lapset tuli pikatahtiin. kaksi räpäpäättä
Tunsin että hellyydestä voi myös räjähtää
Etsin töitä, löysin töitä
Nousukauden loppu tuntui hyttyseltä jonka näkee käsivarrellaan
Onnettomuus tulee aina, kun on kaikki hyvin
Tehdas irtisanoi molemmat, me hajottiin
Kaupungissa Raahe nimeltään

Säkeistön alkupuoli, jossa puhutaan vastavuoroisesta rakastumisesta sekä lasten saamisesta, on tunnelmaltaan hyvin erilainen edelliseen säkeistöön verrattuna. Tämä kontrasti saa mahdollisesti lukijassa aikaan hyvän olon tunteen. Puhuja käyttää kieli-kuvaa "räjähtää hellyydestä" kertomaan, miltä tuntuu olla isä. Kyseinen ilmaisu onkin yksi harvoista tunneilmaisuista ja hyvin voimakas. Kun ilmaisun "räjähtää hellyydestä" yhdistää "kahteen räpäleeseen", saattaa syntyvä tunnetila olla suorastaan pakahduttava. Elämä vaikuttaa vihdoinkin olevan raiteillaan: puhujalla on perhe ja työ. "Liian hyvää ollakseen totta" on sanonta, joka väistämättä tulee mieleen. Ja niinhän siinä käy, että "onnettomuus tulee aina kun kaikki on hyvin / Tehdas irtisanoi molemmat, me hajottiin". Tämän kohdan affektiivisuutta lisäävät edeltävät tapahtumat ja vastakohtaisuudet: lasten saanti, työpaikan saanti, irtisanominen, hajoaminen. "Raahea" lukiessa lukijalla on mahdollisuus päästä kokemaan tunteiden vuoristorataa, jota tapahtumien monet käännteet saattavat aiheuttaa.

Tässä kohtaa pidän tauon, vedän syvään henkeä
Katson pöydän alle, näen Rizzla-paketin
Tiedän, että kuuntelitte, koska ette sano mitään
Kapunkulman ilmastointi lujaa hurisee
Sitä syntyy, sitä kasvaa, sitä kuolee tässä kaupungissa
Uskon, että jokainen saa täyden elämän
Noustessani huomaan, että tuuli yltyy Kirkkokadulla
Kaupungissa Raahe nimeltään

Viimeisen säkeistön affektiivisuutta tuottavat kaikki ilmaisut, jotka viestittävät hiljaisuudesta: puhujan ilmaisema tauko, hengähtäminen, puhutellun yleisön hiljaisuus, ilmastointilaitteen hurina. Kaikki nämä yhdessä puhuvat sen puolesta, että tämän kappaleen puhujan tarina on ollut vaikuttava ja tunnelma käsinkosketeltava. "Uskon,

että jokainen saa täyden elämän” herättää lukijassa toiveikkuutta, joka pohjautuu kuitenkin realismiin, sillä “tuuli yltyy Kirkkokadulla / kaupungissa Raahen nimeltään”.

“Kuka ulkoiluttaa koiran” on aihepiiriltään pysäyttävä. Tekstissä kuvataan affektivi-tilannetta, vakavaa sairastumista, jossa lukijan on mahdollista reagoida voimakkaasti. Tässä kappaleessa tekstin affektiivisuutta lisää “Raahen” tavoin hiljaisuus, sen aiheuttaja sekä merkitys.

Ajattelen patsaita Oslon keskustassa
Suihkulähteitä, joiden pohjalla
On rahaa ja roskaa
Olen tässä ja muualla yhtä aikaa
Lääkäri katsoo ruutua pienessä huoneessa
On valtavan hiljaista

Kuka ulkoiluttaa koiran
Kuka liikkeen avaa
Kuka vanhemmille soittaa
Kuka pojat kuskaa harjoituksiin
[--]
Eihän tämä tapahdu minulle, eihän?
Syöpä on vanhojen ihmisten tauti

Kuka ulkoiluttaa koiran
Kuka leikkaa siltä kynnet

Kun ihminen on tilanteessa, jolloin toivoo parasta ja pelkää pahinta, hän on usein “tässä ja muualla yhtä aikaa”, pyrkii ajatusten avulla pakoon epämiellyttävästä tilanteesta. Tässä kappaleessa nämä lääkärihuoneeseen millään tavalla liittymättömät ajatukset Oslon patsaista sekä pitkästä hiekkarannasta mökin ja meren välissä ovat kauneudessaan kipeitä. Puhuja tuntuu ilmaisevan tunteitaan aidosti vasta loppupuolella, kun hän toteaa “Eihän tämä tapahdu minulle, eihän? / Syöpä on vanhojen ihmisten tauti”. Siitä välittyy epätoivoa, pelkoa ja ahdistusta. Kappaleen kertosaheen ja lopun kysymyksiin puettujen lauseiden käytännönläheisiä ja siksi juuri niin raastavia. Niiden voidaan ajatella ennakoivan aikaa, jolloin puhuja ei kykene itse tekemään näitä asioita, koska on joko hoidettavana sairauden vuoksi tai hoidoista huolimatta kuollut.

Kappaleen “Lähetäkää kuvia” affektiivisuuteen vaikuttavat sekä kappaleen aihe että puhujasta tehdyt päätelmät. Puhuja ei ahdistukseltaan kykene olemaan vuorovaikutuksessa toivotulla tavalla eikä myöskään pysty lähtemään muiden mukaan reissuun, vaikka olisi kenties halunnut. Puhujan ahdistus sekä masennus ja siitä johtuva eristäytyminen luovat tekstiin raskaan sekä epätoivoisen pohjavireen. “En pääse ylös

sängystä / ilma painaa tonnin” kuvaa hyvin konkreettisesti sitä tunnetta, miltä ahdistus, masennus tai syvä uupumus tuntuu.

En pääse ylös sängystä
Ilma painaa tonnin mä
Valehtelin koulussa
Että olen sairas ja
Kun ajattelen sinua
Niin sisälläni varpunen
Lehahtaa lentoon
Kahviloiden päälle

Kun syvemmälle vajoaa
Niin missä kohtaa hajoaa
Ihminen ja muistot
Seuraavalla kerralla
Olen teidän mukana
Ihaninta reissua
Lähetäkää kuvia
Lähetäkää kuvia

Epätoivon keskelle luo positiivisia affekteja kohta “kun ajattelen sinua / Niin sisälläni varpunen / Lehahtaa lentoon / Kahviloiden päälle”. Kyseinen kohta on toiveikas, lohduttava ja jopa romanttinen. Kahviloiden päälle lehahtava varpunen luo myös tunteen vapaudesta, puhujan edes hetkellisestä helpotuksesta ahdistukseen sekä muista raskaista tunteista. Kappaleen kertosaäkeistöstä välittyy samanaikaisesti epätietoisuuden ja hallinnan menettämisen pelon tunteita sekä varovaisen optimistisia tunteita. Puhuja pohtii, miten syvälle upottuaan ihminen hajoaa, todeten kuitenkin olevansa seuraavalla kerralla muiden mukana reissussa. Kertosäkeessä on havaittavissa myös mitallisuutta sekä loppusointuja, jotka ovat osaltaan vaikuttamassa tekstin affektiivisuuteen.

“Haverisen tyttöjä” on kappale, jossa esiintyy myös mitallisuutta sekä loppusointuja. Voimakkaimpia affekteja herättävät sekä kappaleen aihe että tekstin puhuja, joka on lapsi. Tekstissä affektiivisuutta herättää myös se, että asioista ei kerrota suoraan vaan osin epäsuorasti, jolloin asioita jätetään myös lukijan arvailun varaan. Kun puhujana on lapsi, jolla ei vaikuta olevan asiat kotona hyvin, saattaa tällainen arvailu olla lukijalle ahdistavaa, jopa turhauttavaakin.

Näen sinut alaviistosta
Olet torni huojuva
Seisot eteisessä kuin
Oisit töihin menossa
Koitan sulle antaa paperin

Se on piirustus
Mutta sitä huomaa et
On äänesi kova ja vieras

Nenäni on arka reunoista
Ja joudun yskimään
Takanani ovi sulkeutuu
Vessan ovi
Olet yhä oudon kulmikas
Ja kovaääninen
Pidättelen itkunpuuskaa
Se ei saa tulla

Tekstissä affektiivisuutta herättävät epäsuorien ilmausten ohella myös käytetty kieli. Esimerkiksi tekstin aikuista, puhujan vanhempaa, kuvataan huojuvaksi torniksi, oudon kovaääniseksi ja vieraaksi sekä oudon kulmikkaaksi. Näistä kuvauksista voi päätellä aikuisen olevan humalassa. Affektiivisuutta aiheuttaa myös kovaäänisyyden ja kulmikkouden vastakohtaisuudet. Tällainen on esimerkiksi puhujan ilmaisu ”Koitan sulle antaa paperin / Mutta sitä huomaa et”, joka kertoo puhujan eli lapsen varovaisesta, kenties pelokkaasta, olotilasta sekä yrityksestä lähestyä itselle tärkeää henkilöä tullen kuitenkin sivuutetuksi. ”Nenäni on arka reunoista / Ja joudun yskimään” kertoo puhujan olevan todennäköisesti nuhainen, hoivan tarpeessa. Tämän jälkeen tekstissä kerrotaan aikuisen oudosta kulmikkuudesta ja kovaäänisyydestä. ”Pidättelen itkunpuuskaa / Se ei saa tulla” on tunteikas lopetus säkeistölle, joka ilmentää hyvin myös tämän tekstin muutenkin patoutunutta tunnelmaa, mitä tulee tunteiden ilmaisuun.

Olen Haverisen tyttöjä
Ja virittelen leikkiä
Minisotilaiden marssiaskleet, ja rummun pauke
Hevosien harjoista
Voin palasia leikata
Ja tehdä niistä pedin
Jolla nukkuu yksi varuskunta

Tälläkertaa pidän suuni kiinni
Pidän suuni kiinni
Tälläkertaa pidän suuni kiinni

Kertosäkeen affektiot ovatkin sitten hyvin erilaisia verrattuna säkeistöihin, mikä johtuu käytetystä kielestä ja sanavalinnoista. Tunnelma on alussa korostetun reipas ja riehakas, jopa uhmakas. ”Hevosien harjoista / Voin palasia leikata” voidaan ymmärtää tarkoituksenmukaiseksi sääntöjen rikkomiseksi, koska usein leluhahmojen hius-ten tai harjasten leikkaaminen on lapsilta kiellettyä puuhaa. ”Olen Haverisen tyttöjä”

luo vaikutelman siitä, että kyseinen ilmaisu on käsite, sanonta, jota puhuja on kuullut itsestään käytettävän ja käyttää nyt myös itse. Rivien välistä voi tulkita Haverisen tyttöjen olevan lapsia, jotka ovat tottuneet olemaan reippaita ja pärjääviä ja joutuneet kestämaan monenlaista. Kertosäkeen loppu voi herättää monenlaisia kysymyksiä. Mitä tuo lause "tällä kertaa pidän suuni kiinni" pitää sisällään? Onko puhuja joskus aiemmin toiminut toisin huonoin seurauksin? Mitä kaikkea hän nyt aikoo jättää kertomatta? Tämänkaltaiset pohdinnat ja kysymykset saattavat herättää lukijassa vaihtelevia tunteita.

Kiltti poika naapurista
Näyttää käyneen nukkumaan jo
Vastapäisen talon pensasaidassa on kaulahuivi
Huuto loppuu hiljaisuuteen
Valvon koska valvotuttaa
Siirrän Legot muovisankoon
Sangon työnnän sängyn alle
Sangon työnnän sängyn alle

Tämänkin kappaleen lyriikoissa hiljaisuus välittää affektiivisuutta: "huuto loppuu hiljaisuuteen". Lukija jätetään pohtimaan, mitä tapahtui. Tilanteen affektiivisuutta lisää vielä se, kuinka puhuja ikään kuin vertaa itseään naapurin kilttiin poikaan, joka jo nukkuu, toisin kuin hän. Hän siivoaa legoja, koska häntä valvotuttaa, mikä saattaa herättää lukijassa monenlaisia tunteita ja ajatuksia.

"Epätoivon esseet" on malliesimerkki kappaleesta, jossa käytetty kieli aiheuttaa voimakkaita affektioita, kuten myös kappaleen otsikko ja aihe. Puhuja kertoo tapahtumista päiväkirjanomaisesti käyttäen voimakkaita tunnesanoja, ilmaisuja ja kielikuvia, kuten esimerkiksi "katseessaan on vihan siemen kohta puuksi kasvavan", "tyttö niin kuin luinen säkki", "saattohoitopotilas", "nainen jonka kasvoilla kauhu jähmettynyt pelästytti auttajan" sekä "epätoivon esseet ovat kirjoitusta saatanan".

YH-äiti heittää kiven vedenpinta rikkoutuu.
Rannikolla tuulee aina paitsi tänään tuule ei
Katseessaan on vihan siemen kohta puuksi kasvavan
Jantteri on tehnyt keon likaisista vaatteista
Ajatus ei juokse vaikka syytä ois ja huomenna maisemointi ontuu,
yhä tulevan siis tarkoitan
Tyttö niin kuin luinen säkki hyppää uimahallissa.
Epätoivon esseet ovat hiljaisia ja hartaita
Painuessaan pohjaan näkee jalkansa ja kuplia.
Epätoivon esseet ovat jäätyneitä lintuja

Poliitikko löytyi takaa auton ratin aamulla

Turvavöihin kiinnittynyt nainen jonka kasvoilla
kauhu jähmettynyt pelästytty auttajan
Epätoivon esseet ovat kirjoitusta saatanaan

Affektiivisuutta aiheuttavat myös ne henkilöt, joista puhuja kertoo: vihainen YH-äiti rannalla, likaisten vaatteiden keskellä oleva jantteri, laiha tyttö uimahallissa sekä autoon kuollut poliitikko. Siirtyminen nopeasti kohtauksesta toiseen aiheuttaa myös afekteja. Ennen kuin on ehtinyt kunnolla käsittää, mitä tässä oikein tapahtuu, ollaan jo siirrytty toisaalle, jolloin tapahtumat saattavat jäädä takaraivoon kummittelemaan. Surullinen tapahtuma seuraa toistaan saaden lukijan kenties pelkäämään, mitä kamaa tapahtuu seuraavaksi.

Kaupunki on hunnutettu sumun alla seisahdun,
keskustassa yhdet valot vilkuttavat itsekseen
Olen täällä missä vietin lapsuuden ja nuoruutta.
Epätoivon esseet ovat rukouksia ja psalmeja

Kaupunki on saattohoitopotilas mä retkahdan,
polvilleni menneeseen ja aika piirtää ympyrän
Olen täällä missä vietin lapsuuden ja nuoruutta.
Epätoivon esseet ovat usein puolivalmiita
Epätoivon esseet ovat kauneudessaan kainoja

Lukuisten tapahtumien sarja pysähtyy kuin seinään, kun puhuja lakkaa kertomasta muista ja siirtyy kertomaan itsestään. "Kaupunki on hunnutettu sumun alla seisahdun / keskustassa yhdet valot vilkuttavat itsekseen" on tunnelmaltaan jopa aavemainen. Seisahtuminen sumuisessa kaupungissa, jossa vain yhdet valot vilkkuvat, luovat voimakkaan kontrastin aiemmille nopeille siirtymisille paikasta toiseen ja vahvistavat äkkipysähdystä ja näin myös vahvistavat tämän kappaleen affektiivisuutta. Lopun "kaupunki on saattohoitopotilas mä retkahdan, / polvilleni menneeseen ja aika piirtää ympyrän" kuvastaa puhujan tietynlaista epätoivoa. "Retkahtaminen polvillen" kuulostaa siltä, kuin puhujalla ei olisi vaihtoehtoja, se vain tapahtuu. Sekä kappaleen tapahtumat että tekstissä toistuva metafora, "epätoivon esseet", vahvistavat kappaleen epätoivoista tunnelmaa. Lisäksi juurikin usein toistuva "epätoivon esseet" esiintyy erilaisissa lauseyhteyksissä saaden useita merkityksiä ja vahvistaen tekstissä sanottua, mikä tekee kappaleesta kokonaisuudessaan sellaisen, että sen on mahdollista herättää voimakkaita affektioita.

"Metrotunneliin" on tarkastelemistani teksteistä tunnelmaltaan erilainen. Tässä affektiivisuutta rakentaa mitallisuus sekä ajoittaiset loppusoinnut. Tekstin on aiheeltaan muita valoisampi, jolloin affektiotkin ovat kepeämpiä. Tekstissä käytetyt sanavalinnat ja ilmaisut, kuten "Oisit tulimyrsky", "Villapaitas nousis yli lanteiden" sekä "Tuuli

leikittelis kanssa huivisi”, tekevät kappaleen tunnelmasta vapaan ja riehakkaan, elinvoimaisen.

Oisit pukeutunut ihan farkkuihin
Oisit tulimyrsky eessä Sokoksen
Villapaitas nousis yli lanteiden

Kun menisimme metrotunneliin
Ois katseessasi huolta
Älä pelkää, vuoden päästä et
Säiky pultsareita
Ois rullaportaissa kuluneita tarroja
Pitäisin sinusta valtavasti

Ajatukses olis yhä muualla
Etkä tunnistaisi patsaita
Tuuli leikittelis kanssa huivisi

Affektiivisuuteen vaikuttavat myös tekstissä käytetyt tunneilmaisuuksiin viittaavat sanat, kuten huolestunut katse, kehoitus olla pelkäämättä sekä lause ”pitäisin sinusta valtavasti”. Kyseiset tunneilmaisut ovat myös toisilleen tietyllä tapaa vastakkaisia, mikä osaltaan lisää affektiivisuutta. Tekstissä mainitaan pultsarit sekä rullaportaiden kuluneet tarrat, jotka toisaalta kiinnittävät romanttisen haaveilun arkiseen ympäristöön, mutta samaan aikaan kuitenkin vahvistavat tämän jälkeistä ilmaisua ”pitäisin sinusta valtavasti”. Vaikka tekstin tunnelma on haaveksuva ja romanttinen, on sen seassa arkisia ilmaisuja ja tuntemuksia, jotka luovat tekstiin aitoutta ja todentuntua ja lisäävät tekstin affektiivisuutta.

4 YHTEENVETO

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut Samuli Putron lyriikoita ja pyrkinyt selvittämään, kuinka Putro käyttää roolirunoutta sekä tarkastelemaan lyriikoiden affektiivisuutta. Valitsemieni kappaleiden lähempi tarkastelu osoittaa niiden täyttävän roolirunouden kriteerit, jonka olen todistanut tuomalla esiin niitä kappaleiden piirteitä, jotka erottavat tekstin runoudelle tyypillisestä rooliutumuksesta. Tutkimusaineistoni lähempi tarkastelu osoitti ensinnäkin sen, että kaikki valitsemani kappaleet ovat monologimuotoista roolirunoutta. Kaikissa niissä lyriikoissa, joissa puhuja kertoo itsestään, puhuja on yksilöitävissä. Lisäksi kaikissa kappaleissa puhuja tuo ilmi ajatuksiaan, kokemuksiaan tai tunteitaan, jotka ovat kytköksissä tietyn fiktiivisen tilanteen ajallisaikalliseen kehukseen. Kappaleet kertovat tarinoita joko puhujan omasta tai jonkun muun elämästä tuoden epäsuorasti ilmi joitakin epäkohtia tai ottaen kantaa erilaisiin aiheisiin, kuten esimerkiksi työttömyyteen, sairauteen tai alkoholismiin.

Edellä mainittujen roolirunouden tunnusmerkkien lisäksi tarkastelemistani lyriikoista löytyy aina vielä yksi tai useampi roolirunouden tunnusmerkki. Puhujan tiettyyn elämäntilanteeseen kulminoituvaa kriisikokemusta on kappaleissa "Lähetäkää kuvia" sekä "Kuka ulkoiluttaa koiran". Minän intiimi suhde tiettyyn sinään roolirunoutta vahvistavana elementtinä tulee ilmi kappaleissa "Metrotunneliin" ja "Lähetäkää kuvia". "Metrotunneliin" ja "Haverisen tyttöjä" ovat puolestaan esimerkkejä kappaleista, joissa muiden henkilöiden sanat ja teot tulevat ilmi vain epäsuorasti puhujan diskurssissa. Kappaleet, joiden otsikot antavat vihjeitä runon puhujasta, ovat "Kuka ulkoiluttaa koiran" sekä "Haverisen tyttöjä". Puhujan persoonan tahatonta ilmitulemista on nähtävillä kappaleissa "Metrotunneliin", "Kuka ulkoiluttaa koiran" sekä "Raahe". Runon minän profiloitumista ja päiväkirjanomaista tarkkailua edustavat kappaleet "Raahe" ja "Epätoivon esseet". Kielellisiä erityispiirteitä, jotka tukevat puhujan profiloitumista, esiintyy kappaleessa "Haverisen tyttöjä".

Tutkimukseni toinen tehtävä on ollut tutkia Putron lyriikoiden affektiivisuutta. Kantaaottavuuden ja yhteiskuntakriittisyyden lisäksi myös tunteet ilmenevät kappaleissa epäsuorasti ollen taustalla vaikuttimena. Näin ollen affektiivisuutta herättää ennen kaikkea se, mikä jää sanomatta ja mikä jätetään lukijan tulkittavaksi. Silloin, kun tunteita ilmaistaan, se tehdään melko niukasti, jopa vähäeleisesti. Kuitenkin tunteita ilmaistaan niin osuvin ilmauksin, että tunne välittyy lukijalle aitona ja kokonaisvaltaisena tehden tekstistä erittäin affektiivisen.

Putron lyriikoissa affektiivisuuteen vaikuttavat myös ennen kaikkea kappaleiden aiheet sekä puhujat. Puhujat eivät jätä kylmäksi vaan heidän tarinansa tempaisevat mukaansa ja aiheuttavat monenlaisia affekteja. Putron käyttämät ilmaukset, metaforat ja sanavalinnat ovat voimakkaita ja kuvaavia ja saavat lukijassa aikaan voimakkaita affektioita. Affektiivisuutta teksteihin tuo myös tekstin ajallispaikallinen kehys, kuten esimerkiksi koti, lääkärin vastaanotto tai sirkus, jotka ovat toisaalta lukijalle tuttuja, mutta toisaalta näyttäytyvät erilaisina puhujasta riippuen.

Kappaleissa "Metrotunneliin", "Haverisen tyttöjä" sekä "Lähetäkää kuvia" on käytetty runokeinoina mitallisuutta sekä loppusointuja, jotka synnyttävät näihin teksteihin affektiivisuutta. Toistoa on käytetty kappaleessa "Epätoivon esseet". Siinä myös otsikko herättää affektiivisuutta. Yksi huomionarvoinen affektiivisuuden aiheuttaja on hiljaisuus ja sen merkitys, jota käytetään kappaleissa "Raahe", "Kuka ulkoiluttaa koiran" ja "Haverisen tyttöjä". Hiljaisuutta käytetään vahvistamaan sanottua, mutta sillä myös saadaan lukija pysähtymään ja miettimään, mitä juuri tapahtui tai sanottiin.

Kaiken kaikkiaan tarkastelemissani lyriikoissa on selkeästi nähtävissä roolirunoudelle tyypillisiä elementtejä, jotka myös osaltaan vaikuttavat tekstien affektiivisuuteen. Putron kirjoittaessa tekstejä, jotka ovat selkeästi roolirunoja eivätkä esimerkiksi kerto-musta hänestä itsestään, hän onnistuu luomaan koskettavia ja liikuttavia lyriikoita. Kertoessaan tarinoita fiktiivistä henkilöistä, Putrolla on mahdollisuus käsitellä hyvin-kin erilaisia aiheita, kuin mitä hänellä olisi, jos hän ammentaisi vain omasta elämästään. Nämä kuvitteellisten henkilöiden tarinat ovat kuitenkin niin realistisia, että lukijan on niihin mahdollista samaistua, mikä tekee teksteistä myös niin vaikuttavia. Putron lyriikoita olisi kiinnostavaa tutkia vielä lisää esimerkiksi lapsuuden kuvauksen tai mielenterveyden näkökulmasta.

LÄHTEET

- Frith, Simon 1988. *Rockin potku. Nuorisokulttuuri ja musiikkiteollisuus*. Suomen etnomusikologinen seura ry:n julkaisuja 1. Tampere: Vastapaino.
- Haapala, Vesa & Seutu, Katja 2013. Runon puhuja ja puhetilanne. Mäkikalli, Aino & Steinby, Liisa (toim.) *Johdatus kirjallisuusanalyysiin*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 243.
- Helle, Anna & Hollsten, Anna 2016. Tunnetko kirjallisuutta? Johdatus suomalaisen kirjallisuuden tutkimukseen tunteiden ja tuntemusten näkökulmasta. Anna Helle & Anna Hollsten (toim.), *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 14-16.
- Helle, Anna 2019. *Todellisuus pahoinpiteli runon. Yhteiskunnallisuus ja tunteet suomenkielisessä kokeellisessa nykyrunoudessa*. Turku: Eetos.
- Hökkä, Tuula 1995. Lyyrinen minä - onko häntä, onko sitä, onko sinua? Subjektin problematiikkaa lyriikan teoriassa ja historiassa. Lyytikäinen, Pirjo (toim.), *Subjekti, minä, itse: kirjoituksia kielestä, kirjallisuudesta, filosofiasta*. Tietolipas 139. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 111.
- Jokinen, Eeva & Venäläinen, Juhana & Vähämäki, Jussi 2015. Johdatus prekaarien affektien tutkimukseen. Eeva Jokinen & Juhana Venäläinen (toim.), *Prekarisaatio ja affekti*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 118. Jyväskylän yliopistopaino. 18-19.
- Lehikoinen, Tiina 2007. Runo puheena ja runon puhujat. Siru Kainulainen, Kaisu Kesonen & Karoliina Lummaa (toim.), *Lentävä hevonen. Välineitä runoanalyysiin*. Tampere: Vastapaino. 214-216.
- Lehtimäki, Markku & Lahtinen, Toni 2006. Rock, lyriikka ja tulkinta. Toni Lahtinen & Markku Lehtimäki (toim.), *Ääniä äänien takaa. Tulkintoja rock-lyriikasta*. Tampere: Tampere University Press. 20.
- Lindberg, Ulf 1995. *Rockens text. Ord, musik och mening*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Ngai, Sianne 2005. *Ugly Feelings*. Cambridge, Massachusetts. London, England: Harvard University Press.
- Rinne, Jenni & Kajander, Anna & Haanpää, Riina 2020. Johdanto. Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa. Jenni Rinne, Anna Kajander & Riina Haanpää (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Helsinki: Ethnos. 8.

Samuli Putro - Henkilokuva. Haettu 19.3.2022: <http://www.putro.org/samuli-putro-henkilokuva/>.

Seutu, Katja 2008. Näkökulmia runouden realismiin ja sen tutkimiseen – metonyymisyys ja roolirunon laji. *Avain* 2/2008. 46-58.

Seutu, Katja 2009. *Olla elävän sanat. Roolirunon laji Maila Pylkkösen teoksessa Arvo. Vanhaäiti puhuu runonsa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Steinby, Liisa & Välimäki, Susanna & Kainulainen, Siru 2018. Johdanto. Liisa Steinby & Susanna Välimäki & Siru Kainulainen (toim.), *Kirjallisuuden ja musiikin leikkauspintoja*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 25.

Suomen kielitoimiston sanakirja. Affekti. Haettu 21.3.2022: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/affekti>.

Tieteen termipankki. Runon puhuja. Haettu 19.3.2022: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:puhuj>.

AINEISTO

Putro, Samuli 2012. Epätoivon Esseet. Albumilla *Tavalliset hautajaiset*. Kaiku Recordings.

Putro, Samuli 2014. Haverisen tyttöjä. Albumilla *Taitekohdassa*. Kaiku Recordings.

Putro, Samuli 2019. Metrotunneliin. Albumilla *Pienet rukoukset*. Universal Music Group.

Putro, Samuli 2021. Kuka ulkoiluttaa koiran. Albumilla *Keskellä kesää*. Universal Music Group.

Putro, Samuli & Salmi, Ronja 2021. Lähettäkää kuvia. Albumilla *Keskellä kesää*. Universal Music Group.

Putro, Samuli 2021. Raahe. Albumilla *Keskellä kesää*. Universal Music Group.

LIITTEET

Liite 1

”Epätoivon esseet”

YH-äiti heittää kiven vedenpinta rikkoutuu.
Rannikolla tuulee aina paitsi tänään tuule ei
Katseessaan on vihan siemen kohta puuksi
kasvavan
Jantteri on tehnyt keon likaisista vaatteista
Ajatus ei juokse vaikka syytä ois ja huomenna
maisemointi ontuu,
yhä tulevan siis tarkoitan
Tyttö niin kuin luinen säkki hyppää
uimahallissa.
Epätoivon esseet ovat hiljaisia ja hartaita
Painuessaan pohjaan näkee jalkansa ja kuplia.
Epätoivon esseet ovat jäätyneitä lintuja

Poliitikko löytyi takaa auton ratin aamulla
Turvavöihin kiinnittynyt nainen
jonka kasvoilla kauhu jähmettynyt pelästytty
auttajan
Epätoivon esseet ovat kirjoitusta saatanan

Kaupunki on hunnutettu sumun alla
seisahdun,
keskustassa yhdet valot vilkuttavat itsekseen
Olen täällä missä vietin lapsuuden ja
nuoruutta.
Epätoivon esseet ovat rukouksia ja psalmeja

Kaupunki on saattohoitopotilas mä retkahdan,
polvilleni menneeseen ja aika piirtää ympyrän
Olen täällä missä vietin lapsuuden ja
nuoruutta.
Epätoivon esseet ovat usein puolivalmiita
Epätoivon esseet ovat kauneudessaan kainoja

Valtakunnan boheemi sai oudon sairas-
kohtauksen,
kiidätettiin lasarettiin pistettiin se leikaten
Toipuvasta sankarista lehtikuvaa saatu ei

Kieltämättä hiljaista on niin kuin ennen
myrskyä

Kolmen naisen seurueesta yksi jättää jälkensä
kuseamalla hankeen
johon koittaa tehdä sydämen
Epätoivon esseet ovat vivahteessa keltaisen

Kaupunki on hunnutettu sumun alla
seisahdun,
keskustassa yhdet valot vilkuttavat itsekseen
Olen täällä missä vietin lapsuuden ja
nuoruutta.
Epätoivon esseet ovat rukouksia ja psalmeja

Kaupunki on saattohoitopotilas mä retkahdan,
polvilleni menneeseen ja aika piirtää ympyrän
Olen täällä missä vietin lapsuuden ja
nuoruutta.
Epätoivon esseet ovat usein puolivalmiita
Epätoivon esseet ovat kauneudessaan kainoja

Liite 2

”Haverisen tyttöjä”

Näen sinut alaviistosta
Olet torni huojuva
Seisot eteisessä kuin
Oisit töihin menossa
Koitan sulle antaa paperin
Se on piirustus
Mutta sitä huomaa et
On äänesi kova ja vieras

Nenäni on arka reunoista
Ja joudun yskimään
Takanani ovi sulkeutuu
Vessan ovi
Olet yhä oudon kulmikas
Ja kovaääninen
Pidättelen itkunpuuskaa
Se ei saa tulla

Olen Haverisen tyttöjä
Ja virittelen leikkiä

Minisotilaiden marssiaskleet, ja rummun
pauke
Hevosien harjoista
Voin palasia leikata
Ja tehdä niistä pedin
Jolla nukkuu yksi varuskunta

Tälläkertaa pidän suuni kiinni
Pidän suuni kiinni
Tälläkertaa pidän suuni kiinni

Tepastelen huoneeseeni
Ja suljen verhot
Otan värikynälaatikon
Se on puusta tehty
Oven läpi kuulen ääniä
Ja kun peili särkyi
Isoäidin posliinit
Ovat rivistössä

Olen Haverisen tyttöjä
Ja virittelen leikkiä
Minisotilaiden marssiaskleet, ja rummun
pauke
Hevosien harjoista
Voin palasia leikata
Ja tehdä niistä pedin
Jolla nukkuu yksi varuskunta

Kiltti poika naapurista
Näyttää käyneen nukkumaan jo
Vastapäisen talon pensasaidassa on kaulahuivi
Huuto loppuu hiljaisuuteen
Valvon koska valvotuttaa
Siirrän Legot muovisankoon
Sangon työnnän sängyn alle
Sangon työnnän sängyn alle

Olen Haverisen tyttöjä
Ja virittelen leikkiä
Minisotilaiden marssiaskleet, ja rummun
pauke
Hevosien harjoista
Voin palasia leikata
Ja tehdä niistä pedin
Jolla nukkuu yksi varuskunta

Tälläkertaa pidän suuni kiinni
Pidän suuni kiinni
Tälläkertaa pidän suuni kiinni
Tälläkertaa pidän suuni kiinni
Pidän suuni kiinni
Tälläkertaa pidän suuni kiinni

Liite 3

”Kuka ulkoiluttaa koiran?”

Ajattelen patsaita Oslon keskustassa
Suihkulähteitä, joiden pohjalla
On rahaa ja roskaa
Olen tässä ja muualla yhtä aikaa
Lääkäri katsoo ruutua pienessä huoneessa
On valtavan hiljaista

Kuka ulkoiluttaa koiran
Kuka liikkeen avaa
Kuka vanhemmille soittaa
Kuka pojat kuskaa harjoituksiin

Ajattelen pitkää hiekkarantaa
Mökin ja meren välissä
Sisiliskoja, ne luopuvat hännistään
Lääkärintakki on valkoinen lupaus
Hoidosta, josta voi selvitä hiusten lähdöllä
En aivan ymmärrä

Kuka ulkoiluttaa koiran
Kuka liikkeen avaa
Kuka vanhemmille soittaa
Kuka pojat kuskaa harjoituksiin

Eihän tämä tapahdu minulle, eihän?
Syöpä on vanhojen ihmisten tauti

Kuka ulkoiluttaa koiran
Kuka leikkaa siltä kynnet

Liite 4

”Lähetäkää kuvia”

En pääse ylös sängystä
Peitto painaa tonnin mä
Vajoan ja vajoan
Patjan läpi vajoan
Joka nurkkauksessa on
Likaisia vaatteita
Ei pääni tunnu omalta

En viesteihisi vastannut
Mä yritin ja yritin
Mutta väsyin keskelle
Ensimmäistä lausetta
Mä häpeän mun tilaani
Ja toivon etten pilaisi
Teidän Ranskan reissua
Lähetäkää kuvia

Kun syvemmälle vajoaa
Niin missä kohtaa hajoaa
Ihminen ja muistot
Seuraavalla kerralla
Olen teidän mukana
Ihaninta reissua
Lähetäkää kuvia

En pääse ylös sängystä
Ilma painaa tonnin mä
Valehtelin koulussa
Että olen sairas ja
Kun ajattelen sinua
Niin sisälläni varpunen
Lehahtaa lentoon
Kahviloiden päälle

Kun syvemmälle vajoaa
Niin missä kohtaa hajoaa
Ihminen ja muistot
Seuraavalla kerralla
Olen teidän mukana
Ihaninta reissua
Lähetäkää kuvia
Lähetäkää kuvia

Liite 5

”Metrotunneliin”

Oisit tullut jostain pikkukylästä
Etkä tuntis vielä kaupunkia
Kangaskassissas ois runokirjoja

Oisit pukeutunut ihan farkkuihin
Oisit tulimyrsky eessä Sokoksen
Villapaitas nousis yli lanteiden

Kun menisimme metrotunneliin
Olis katseessasi huolta
Älä pelkää, vuoden päästä et
Säiky pultsareita
Ois rullaportaissa kuluneita tarroja
Pitäisin sinusta valtavasti

Ajatukses olis yhä muualla
Etkä tunnistaisi patsaita
Tuuli leikittelis kanssa huivisi

Lalalala-la-la
Lalalala-la-la
Lalalala-la-la
Lalalala-la-la

Kun menisimme metrotunneliin
Olis katseessasi huolta
Älä pelkää, vuoden päästä et
Säiky pultsareita
Ois rullaportaissa kuluneita tarroja
Pitäisin sinusta valtavasti

Liite 6

”Raahe”

Esittelin turisteille kaupunkimme historiaa
Sukeltajan puku riitti melkein kaikille
Olin museolla hommissa laiskasti ja
hurmaavasti
Niin kuin nuoret miehet osaa
Kahvilasta velaksi sai leipiä ja jotain pullaa
Yöllä juostiin sokkeloihin vanhan kaupungin
Juotiin toki viinaa, mutta krapuloita muista en
Viattomuus peitti alleen puiset korttelit
Kaupungissa Raahe nimeltään

Ysäriellä Subutex ja huonontuneet olosuhteet
Tummensivat paletin ja arkirutiinit
Kioskimurto kuukaudessa vähintään
Ja sisään mihin autoon, mihin autoon tahansa
Säätö muuttui vakavaksi, kämpät yhä
karummiksi
Nukuin kylmä eteisessä että heräisin
Jos ois sisäänpyrkijöitä
Tiesin, että tarvin asean
Tiesin, että syksy oli kaunis jossakin
Kaupungissa Raahe nimeltään

Kuudestaista yhdeksättä
yhdeksänkytyhdeksän
Tulin uskoon kassatalon parkkipaikalla
Jeesus sanoi: "Olen totuus, olen sana, olen
kirkkaus
Ota minut vastaan"
Vapisin ja itkin niin kuin lapsi joka huomaa
Ettei synttäreille tullut ketään paitsi aikuiset
Vieroitukseen seurakuntaan alle loisteputki-
lamppujen
Opin juomaan teetä pahvimukeista
Kaupungissa Raahe nimeltään

Yllätyin kun rakastuin ja ehkä vielä enemmän
Kun rakkauteni vastaan otettiin
Lapset tuli pikatahtiin. kaksi räpälettä
Tunsin että hellyydestä voi myös räjähtää
Etsin töitä, löysin töitä
Nousukauden loppu tuntui hyttyseltä jonka
näkee käsivarrellaan

Onnettomuus tulee aina, kun on kaikki hyvin
Tehdas irtisanoi molemmat, me hajottiin
Kaupungissa Raahe nimeltään

Tässä kohtaa pidän tauon, vedän syvään
henkeä
Katson pöydän alle, näen Rizzla-paketin
Tiedän, että kuuntelitte, koska ette sano
mitään
Kapunkulman ilmastointi lujaa hurisee
Sitä syntyy, sitä kasvaa, sitä kuolee tässä kau-
pungissa
Uskon, että jokainen saa täyden elämän
Noustessani huomaan, että tuuli yltyy
Kirkkokadulla
Kaupungissa Raahe nimeltään